

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada - Government

**Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale - Ministarstvo Rada I Socijalne Zastite - Ministry of
Labor and Social Welfare**

**AKCIONI PLAN:
RAST ZAPOŠLJAVANJA MLADIH
2018-2020**

17. decembar 2017.

Skraćenice

NAK	Nacionalni autoritet za kvalifikacije
SOO	Stručno obrazovanje i osposobljavanje
ARS	Anketa o radnoj snazi
AZRK	Agencija za zapošljavanje Republike Kosovo
ASK	Agencija za statistiku Kosova
OPZ	Odeljenje za politike zapošljavanja, MRSZ
KIESA	Agencija za investicije i podršku preduzeća na Kosovu
MONT	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije
AMTR	Aktivne mere tržišta rada
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MF	Ministarstvo finansija
MEI	Ministarstvo za evropske integracije
MIP	Ministarstvo za inovacije i preduzetništvo
MKOS	Ministarstvo kulture, omladine i sporta
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
MTI	Ministarstvo trgovine i industrije
MER	Ministarstvo ekonomskog razvoja
NEET	Mladi koji nisu zaposleni, ne pohađaju obrazovanje niti obuku
CSO	Centri za stručno osposobljavanje
ITK	Informaciono komunikaciona tehnologija
KZ	Kancelarije za zapošljavanje, AZRK
KSP	Kancelarija za strateško planiranje/Kancelarija premijera

1. Uvod i metodologija

Akcioni plan za rast zapošljavanja mladih je trogodišnji među-sektorski plan koji ima za cilj povećanje zaposlenosti i unapređenje zapošljavanja kod mladih. Ovaj Plan je sastavni deo spektra strateških dokumenata Republike Kosovo, koji kao smernicu orijentisanja na državnom nivou imaju Nacionalnu strategiju razvoja (NSR) 2016-2021. Postavljajući razvoj ljudskog kapitala kao jednog od četiri glavnih stubova strategije, razvojna filozofija NSR-a obrađuje socijalnu inkluziju (uključujući zapošljavanje i obrazovanje) ne samo kao rezultat, već i kao preduslov razvoja. NSR je postavila neke prioritete i opšte mere o tome kako se ovaj cilj može postići u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i osposobljavanja, i odabrala je "prioritete nad prioritetima" među svim sektorima. Međutim, NSR kao okvirni dokument daje prostor sektorskim strategijama da se izgradi na svoju filozofiju i da detaljno navedu konkretne ciljeve i mere sektora, ostavljajući otvorenu mogućnost modifikaciji samih prioriteta NSR-a, koji je stvaran i promenljiv dokument.

Akcioni plan za rast zapošljavanja mladih je razvijen idejom da operiše u kontekstu interakcije sa drugim sektorima javnih politika i njihovim dotičnim strategijama. U tom smislu, Akcioni plan je, pre svega, informisan, i u skladu je sa merama predviđenih u Sektorskoj strategiji MRSZ-a 2018-2022, Strateškom planu obrazovanja na Kosovu (2017-2021), Strategiji obrazovanja i profesionalne orijentacije (2015-2019), i strategije drugih sektora koja se povezuju sa zapošljavanjem.

Akcioni plan je takođe vođen političkim obavezama Kosova povezanim sa procesom integracije u Evropsku uniju (EU) i regionalnim inicijativama. Kao takav, Akcioni plan proizilazi iz potrebe da se integrišu u jedan dokument i da bi bile operativne obaveze Kosova za reforme u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i osposobljavanja. Ovde se obuhvataju ne samo opšte obaveze u Nacionalnoj strategiji za evropske integracije (SKIE) u 2020. godini, nego i mere predviđene u:

- *Akcionom planu za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa EU-om (Odluka br. 05-V-246 Skupštine Kosova)*, odnosno mere nadovezane sa poglavljem 19. zakonodavstva Evropske unije ("*Socijalne politike i zaposlenost*").
- *Programu ekonomskih reformi (PER) 2016-2018* usvojenog od strane Vlade Kosova, konkretnije sa strukturnim reformama br. 17, 18, 19 i 20 koje ciljaju poboljšanje veze između obrazovnog sistema i da povećaju zapošljavanje radne snage.
- *Agendi za evropske reforme (AER)*, koja određuje prioritete u dijalogu između Kosova i EU-a, posebno u trećem poglavlju "Obrazovanje i zapošljavanje."
- *Strategiji Jugoistočne Evrope 2020 Saveta za regionalnu saradnju (SRS)*, koji ima posebnu pažnju i ciljeve vezano na rast zaposlenosti.
- *Viziji Kosova za veštine 2020* Kancelarije za strateško planiranje.
- *Vodiču za sprovođenje Nacionalne strategije za razvoj (NSR) 2016-2021.*
- *Zakonu o rodnoj ravnopravnosti* koji garantuje rodno integrisanje u svim politikama, dokumentima i zakonodavstvu i ima za cilj ekonomsko jačanje i korake za unapređenje pozicije žena ili muškaraca u oblasti rada, obrazovanja, zdravstva, kulture i distribuciju i/ili ponovno distribuciju izvora.

U operativnom smislu, Akcioni plan ima za cilj da usmerava rad institucija Republike Kosova u oblastima zapošljavanja, obrazovanje i osposobljavanja u periodu 2018-2020, sa ciljem rasta

zapošljavanja mladih. Na praktičnom nivou, ovaj plan će poslužiti kao osnova za usmeravanje godišnjeg plana rada Vlade u odnosu na politike zapošljavanja i obrazovanja za mlade ljude, razvoj srednjoročnog okvira rashoda (SOR), godišnjeg budžeta Kosova i finansijske strategije razvojnih partnera.

Akcioni plan je urađen u skladu sa AU br. 02/2012 o sektorskim strategijama i u koordinaciji sa Kancelarijom za strateško planiranje (KSP) u Kancelariji premijera.

Akcioni plan za rast zaposlenosti mladih ima ukupnu cenu sprovođenja od **17,440,104** EVRA za tri godine sprovođenja od 2018. do 2020. godine. Tabela 1. daje pregled budžeta za sprovođenje Plana prema oblastima i godinama, a to se zasniva na detaljne proračune troškova za svaku planiranu aktivnost, dok Tabela 2. daje pregled budžeta za sprovođenje Plana prema oblastima i izvorima finansiranja.

Tabela 1. Pregled budžeta prema oblastima i godinama

Oblast	Ukupni rashodi			
	2018	2019	2020	Ukupno:
Zapošljavanje	3,040,200 €	5,998,700 €	6,074,700 €	15,113,600 €
Obrazovanje i osposobljavanje	805,668 €	982,268 €	538,568 €	2,326,504 €
Ukupno:	3,845,868 €	6,980,968 €	6,613,268 €	17,440,104 €

Tabela 2. Struktura rashoda prema prioritetnim oblastima i izvorima finansiranja

Oblast	Ukupni rashodi		
	BK	Donatori	Ukupno:
Zapošljavanje	1,283,600 €	13,830,000 €	15,113,600 €
Obrazovanje i osposobljavanje	1,010,480 €	1,316,024 €	2,326,504 €
Ukupno:	2,294,080 €	15,146,024 €	14,440,104 €

Proces izrade Akcionog plana za rast zapošljavanja mladih je vođen od strane Ministarstva rada i socijalne zaštite (MRSZ). S obzirom da ovaj Plan ima među-sektorski karakter, za izradu plana, u aprilu 2017. godine osnovana je među-ministarska grupa, sastavljena od predstavnika ministarstava koji su povezani sa zapošljavanjem, obrazovanjem i obukom. Grupa je sastavljena od predstavnika ovih ministarstava: Ministarstva rada i socijalne zaštite (MRSZ), Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnologije (MONT), Ministarstva kulture, omladine i sporta (MKOS), Ministarstva trgovine i industrije (MTI) Ministarstva ekonomskog razvoja (MER), Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR), Ministarstva finansija (MF), Ministarstva za evropske integracije (MEI) i Kancelarije za strateško planiranje (KSP) Kancelarije premijera.

Proces izrade Akcionog plana, počeo je početkom aprila 2017. godine i završen je krajem novembra 2017. godine, a ceo proces izrade je podržan od strane konsultanata angažovanih od strane GIZ-a. Metodologija korišćena za izradu plana je kombinacija radionica i individualnih sastanaka sa ključnim domaćim i međunarodnim akterima, uključujući predstavnike preduzeća. Nakon kratke analize stanja na tržištu rada i obrazovanju, određeni su specifični ciljevi, aktivnosti i konkretne akcije koji su budžetirani. Akcioni plan u strukturnom smislu je sastavljen u skladu sa administrativnim uputstvima Kancelarije za

strateško planiranje (KSP) i pod stalnim uputstvima ove kancelarije, preko predstavnika ove kancelarije u radnoj grupi.

Zahvalnost

Ministarstvo rada i socijalne zaštite izražava zahvalnost za doprinos radnih grupe, GIZ, experti, kao i mnogim drugim stranama koje su posvetile vreme i energiju razvoju plana.

2. Istorijat

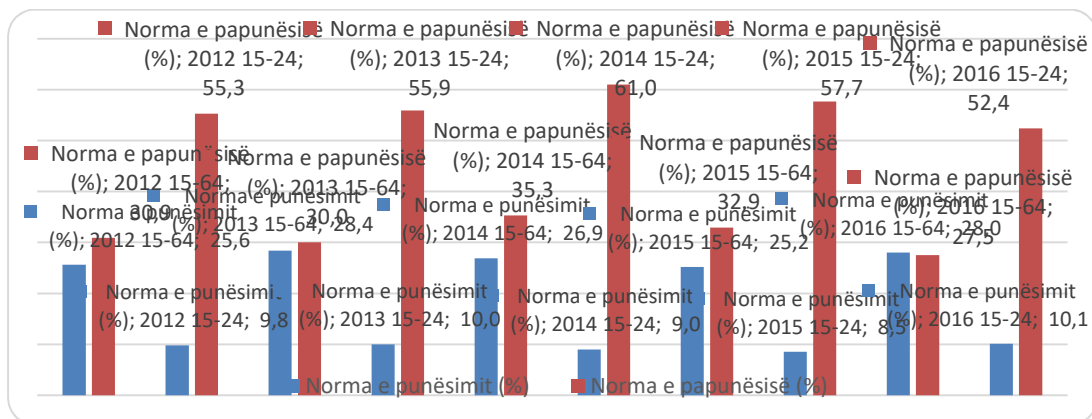
Prema procenama stanovništva, iz Agencije za statistiku Kosova (ASK), u 2016. godini, broj mladih ljudi na Kosovu bio je 344.961, što predstavlja skoro jednu petinu stanovništva ili oko 30 odsto radno sposobnog stanovništva. Ovo visoko učešće mladih, smatra se jednim od glavnih komparativnih prednosti za ekonomski rast i razvoj zemlje, ali do sada je ostao neiskorišćen potencijal.

U periodu 2012-2016, stopa nezaposlenosti među mladima je znatno veća nego radno sposobnog stanovništva (slika 1). Uprkos opadajućem trendu nezaposlenosti tokom perioda 2012-2016, u 2016. godini, stopa nezaposlenosti među mladima je bila 52,4 odsto, stopa koja je dvostruko veća od ukupne stope nezaposlenosti u zemlji (27,5%) i mnogo viša od stope nezaposlenosti mladih u Evropskoj uniji, sa 20,4 odsto u 2015¹. godini. Važno je napomenuti da kod devojaka, stopa nezaposlenosti je znatno viša nego kod muškaraca, 65,4 odnosno 47,2 odsto.

Prema podacima Ankete o radnoj snazi (ARS) u 2016. godini, stopa zaposlenosti mladih je bila samo 10,1 posto, znatno niža od ukupne stope zaposlenosti u zemlji, od 28,0 odsto. Postoje značajne rodne razlike i kod ovog pokazatelja tržišta rada: u 2016. godini, samo 4,4 odsto devojaka uzrasta od 15-24. godine su zaposlene u poređenju sa 15,2 odsto dečaka iz iste starosne grupe.

Još jedan zabrinjavajući podatak je činjenica da je u 2016. godini, 103.800 lica - skoro trećina mladih (26,5% mladića i 34,2% kod devojaka) nisu bili ni zaposleni, nisu bili ni u obrazovanju ili obuku, u poređenju sa 10,2² odsto u Evropskoj uniji. To podrazumeva da mladi ljudi na Kosovu, osim što su nezaposleni, oni ne razvijaju ni svoje veštine, koje bi im pomogle tokom njihovog zapošljavanja u budućnosti.

Slika 1. Stopa nezaposlenosti i zapošljavanja među mladima na Kosovu, 2012-2016 (u %)

Izvor: ASK, Anketa o radnoj snazi 2012-2016

Osim niske stope zaposlenosti, mladi na Kosovu takođe imaju više šansi da rade bez ugovora o radu. Tokom godina 2012-2016, u proseku, skoro polovina zaposlenih mladih nisu imali ugovor o radu, dok u 2016. godini ova cifra dostigla je 54,8 odsto. To podrazumeva da mladi ljudi nisu imali priliku da uživaju

¹ Eurostat, Key figures on Europe 2016 edition: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7827738/KS-EI-16-001-EN-N.pdf/bbb5af7e-2b21-45d6-8358-9e130c8668ab>

² Eurostat, podaci za 2015. godinu: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/youth/statistics-illustrated>

zagarantovana prava radnika i nisu doprineli njihovom penzionom fondu kao izvoru prihoda u budućnosti. Mladi ljudi na Kosovu su u nepovoljnom položaju i što se tiče minimalne zarade. Trenutno, minimalna zarada kod mladih je 130. evra, u poređenju sa minimalnom standardnom zaradom od 170. evra, što znači da je niža za 24 odsto. Ovi podaci, upućuju, da uz poboljšanje stope zaposlenosti za mlade, takođe treba preduzeti mere i za poboljšanje kvaliteta njihovog zapošljavanja.

Tabela 3: Pokazatelji tržišta rada, kod mladih

	2012	2013	2014	2015	2016
Procenat mladih u ukupnom broju nezaposlenih (%)	32.0	31.0	28.5	27.4	30.4
NEET (%)	35.1	35.3	30.3	31.4	30.1
Zaposleni mladi bez ugovora o radu	37.8	41.0	38.5	38.5	54.8

Izvor: ASK, Anketa o radnoj snazi 2012-2016

Sektorska strategija za zapošljavanje i socijalnu zaštitu naglašava da su glavni faktori niske stope zaposlenosti kod mladih: orijentacija mladih na obrazovne programe koji nisu potrebni tržištu rada; nedostatak povezanosti studijskih programa sa zahtevima tržišta rada; nedostatak praktičnog rada u školi i preduzeću (što je posebno važno u slučaju stručnog obrazovanja); nedostatak savetovanja i profesionalne orijentacije: kao i nedostatak radnog iskustva i kontakata (umrežavanje) sa potencijalnim poslodavcima. Nedostatak sposobnosti, iskustva rada i fondova predstavljaju glavne prepreke u stvaranju novih poslovanja od strane mladih. Sektorska strategija za zapošljavanje i socijalnu zaštitu 2018-2022, obuhvata specifične aktivnosti u borbi protiv neformalne zaposlenosti, a vlada je dala obećanja ujedinjenju minimalne plate.

Važno je napomenuti da u proseku, tokom perioda 2012-2016, nezaposleni mladi su činili skoro jednu trećinu od ukupnog broja nezaposlenih na Kosovu. To znači da će rast zaposlenosti kod mladih, će se odraziti na značajno poboljšanje pokazatelja tržišta rada na Kosovu. Tabela 4 pokazuje da što je više obrazovanje, veća će biti mogućnost zapošljavanja (57.1%).

Tabela 4: Zaposlenost prema nivou obrazovanja

Kosovo	Ukupno	Žene	Muškarci
Zapošljavanje (u hiljadama)			
Bez škole	0.8	0.4	0.3
Osnovna	60	14.1	45.9
Srednje profesionalno obrazovanje	112.5	19.3	93.3
Srednja škola - gimnazija	73.1	11.2	61.8
Visoko obrazovanje	85.4	29.3	56.1
Ukupno	331.8	74.4	257.4
Škola zapošljavanja (%)			
Bez škole	2.6	2	4.3
Osnovna	13.6	5	28.5
Srednje profesionalno obrazovanje	36.2	17.3	46.9
Srednja škola - gimnazija	29.1	10.4	43.1
Visoko obrazovanje	57.1	46.5	64.9
Ukupno	28	12.7	43

Izvor: ASK, Anketa o radnoj snazi 2016, ASK

Stopa nezaposlenosti je najviša za neobrazovane osobe (47.2% u ovoj grupi su nezaposleni) i najniža za osobe koje su završile više obrazovanje (18.0%) (Tabela 5). Obrazovanje je poboljšalo perspektive na tržištu rada, posebno za muškarce jer su 62.9% neobrazovanih muškaraca bili nezaposleni, u poređenju sa 11.6% onih koji su završili više obrazovanje (Tabela 5).

Tabela 5. Broj nezaposlenih i stopa nezaposlenosti prema nivou obrazovanja i polu

Kosovo	Ukupno	Žene	Muškarci
Zapošljavanje (u hiljadama)			
Bez škole	0.7	0.1	0.6
Osnovna	29.0	4.7	24.2
Srednje profesionalno obrazovanje	54.2	12.2	42.0
Srednja škola - gimnazija	23.4	6.2	17.2
Visoko obrazovanje	18.8	11.4	7.4
Ukupno	126.1	34.7	91.4
Škola zapošljavanja (%)			
Bez škole	47.2	19.5	62.9
Osnovna	32.6	25.2	34.5
Srednje profesionalno obrazovanje	32.5	38.8	31.1
Srednja škola - gimnazija	24.3	35.7	21.7
Visoko obrazovanje	18.0	28.0	11.6
Ukupno	27.5	31.8	26.2

Izvor: ASK, Anketa o radnoj snazi 2016,

Obrazovanje i stručno osposobljavanje je jedan od najvažnijih podsektora koji priprema pojedince za posao, odnosno opremljuje ih veštinama, znanjima i potrebnim sposobnostima za tržište rada. Kvalitet obrazovanja i stručnog osposobljavanja, kao i usklađivanje zahteva obrazovnog sistema sa tržištem rada, utiču na profesionalni razvoj pojedinaca, na socijalnu zaštitu i na ekonomski razvoj zemlje, odnosno, na rast samozapošljavanja i mogućnosti zaposlenosti.

Prema statistikama obrazovanja na Kosovu 2015/2016, 42,600 učenika pohađaju srednju školu (stručno obrazovanje) u stručnim školama, od kojih su 25,877 (60.7%) muškarci i 16,723 žene (39,3%). Glavni izazovi koji karakterišu sektor stručnog obrazovanja na Kosovu su neusklađenost programa SOO-a sa zahtevima tržišta rada, ograničenim brojem profesionalnih standarda, ponovnim pregledom i razvojem nastavnih planova i programa u skladu sa standardima profesije, obuka nastavnika i instruktora, opremanje radionice, nastavni materijali i podrška, i sprovođenje profesionalne prakse. U stručnim školama postoji nedostatak saradnje sa sektorom biznisa, u pružanju adekvatne stručne obuke i realizaciji praktičnog rada kandidata tokom stručnog osposobljavanja. Stručne prakse visokog kvaliteta će povećati mogućnost kandidata za samozapošljavanje, zapošljavanje, i mogućnost zapošljavanja u tim preduzećima gde završavaju praksu. Savetovanje i profesionalna orijentacija je još jedna važna služba koja nedostaje u profesionalnim školama i koja je neophodna za funkcionalni sistem SOO-a u zemlji. Ova služba, kroz savetnike za karijeru, trebalo bi da se obezbedi za sve škole SOO-a.

Neusklađenost potreba tržišta rada sa stečenim znanjem u višem obrazovanju identifikovana je kao jedna od glavnih prepreka u porastu zaposlenosti i ekonomskom razvoju u zemlji. Poslovna zajednica se žali da radna snaga ima manjkave veštine i nije u skladu sa njihovim potrebama. S druge strane, saradnja institucija visokog obrazovanja sa poslovnom zajednicom je veoma niska, dok institucije visokog obrazovanja imaju neefikasne i, i dalje nerazvijene usluge za karijerno vođenje i savetovanje studenata. Prema tome, izazov ostaje revizija studijskih programa kako bi odrazili potrebe tržišta rada i orijentacija

studenta prema studijima deficitarnih i strateških oblasti za razvoj zemlje, sa ciljem poboljšanja zaposlenosti.

3. Rezime relevantnih strateških dokumenata

Sljedeća tabela, odražava obuhvaćene oblasti u strateškim dokumentima, koje doprinose obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju mladih.

Tabela 6: Strateški dokumenti

Strateški dokument	Noseća institucija	Obuhvaćene oblasti
Nacionalna strategija za razvoj 2016-2021 (NDS)	Kancelarija Premijera	Povezivanje obrazovanja i obuka sa zahtevima tržišta rada. Borba protiv neformalne ekonomije.
Sektorska strategija (Nacrt) 2017-2021	MRSZ	Pružanje kvalitetnih usluga zapošljavanja. Povećanje pokrivenosti i efikasnosti aktivnih mera na tržištu rada, u skladu sa zahtevom tržišta rada. Borba protiv neformalnog zapošljavanja.
Strategija za razvoj privatnog sektora 2014-2017	MIT	Kontinuirana podrška razvoju Tehničkih, inovativnih i upravljačkih veština, za nove i postojeće preduzetnike. Kontinuirano poboljšanje pristupa finansijama, uključujući i obezbeđivanje grantova za preduzetništvo.
Strategija Kosova za informacionu tehnologiju	MER	Porast preduzetništva u oblasti IT-a, uključujući, promociju jednog ekosistema i okvira podsticajnih uslova prema preduzetništvu u IT-u. (mere uglavnom za porast informisanja, i saradnju novih preduzetništva sa postojećim).
Strateški plan za obrazovanje na Kosovu 2017-2021	MONT	Usklađivanje obrazovanja i stručnog osposobljavanja sa zahtevima tržišta rada u zemlji
Strategija stručne prakse 2013-2021	MONT	Predlaže nekoliko intervencija za motivisanje poslodavaca da angažuju studente i mehanizme kako bi se osiguralo da učenici imaju praksu profesionalnog kvaliteta

4. Glavni akteri u oblasti obrazovanja, obuke i zapošljavanja

Da bi se povećala zaposlenost, vlada, preko ministarstava i različitih agencija, nudi razne programe i usluge podrške. Kako bi se ostvarila korist, skoro u svim pruženim merama, mladi se smatraju kao grupa sa prioritetom za dobijanje. Tabela 7, pruža kratak opis mera i pruženih usluga, prema svakoj vladinoj instituciji.

Tabela 7: Mere i usluge vladinih institucija, koje su relevantne za povećanje zaposlenosti mladih

Institucija	Mere
Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ) Agencija za zapošljavanje	Usluge zapošljavanja, putem Lokalnih kancelarija za zapošljavanje Aktivne mere tržišta rada, uključujući i stručno osposobljavanje (koje se pruža u 7 Centara za stručno osposobljavanje)
Ministarstvo trgovine i industrije (MTI) Agencija za investicije i podršku preduzeća na Kosovu (KIESA)	Obuke za preduzetništvo Grantovi za preduzetništvo Internship za novo diplomirane iz visokog obrazovanja
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR)	Grantovi Subvencije Obuke Usluge savetovanja
Agencija za razvoj poljoprivrede, u okviru MPŠRR-a	Izvršna agencija koja se bavi sprovođenjem programa za podršku u poljoprivredi i ruralnom razvoju.
Agencija za rodnu ravnopravnost	Izrađuje, sprovodi, koordiniše i prati javne lokalne i međunarodne politike za sprovođenje rodne ravnopravnosti i odgovorna je za promovisanje, zaštitu i unapređenje ravnopravnog učešća žena i muškaraca u svim oblastima političkog, ekonomskog, društvenog, kulturnog života na Kosovu. Subvencije za preduzetništvo
Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS)	Obuka
Ministarstvo ekonomskog razvoja	Obuka
Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije	Obrazovanje, Usluge karijernog vođenja i savetovanja
Nacionalni autoritet za kvalifikacije	Validacija standarda profesije
Agencija za obrazovanje i stručno osposobljavanje i obrazovanje za odrasle, u okviru MONT-a	Stručno obrazovanje, Usluge karijernog vođenja i savetovanja

5. Ciljevi akcionog plana

Glavni cilj intervencija ovog Akcionog plana je Porast zaposlenosti i poboljšanje mogućnosti za zapošljavanje mladih

Postizanje ovog Cilja će se ostvariti kroz sledeće specifične ciljeve:

Specifični cilj 1: Povećanje pristupa mladih na tržištu rada pružanjem kvalitetnih usluga zapošljavanja i aktivnih mera zapošljavanja

Specifični cilj 2: Povećanje zaposlenosti kroz razvoj preduzetništva

Specifični cilj 3: Usklađivanje obrazovanja i stručnog osposobljavanja sa zahtevima tržišta rada i pružanje usluga karijernog vođenja i savetovanja

Specifični cilj 4: Podizanje kvaliteta praktične nastave u školi i stručne prakse van škole

6. Praćenje i ocenjivanje sprovođenja plana

Akcioni plan za povećanje zaposlenosti mladih u svom aneksu je dopunjen akcionim planom koji pokriva period od 2018– 2020. godine. Akcioni plan obuhvata sve relevantne podatke kao što su aktivnosti, pokazatelji, odgovorne institucije za izvršenje kao i potreban budžet za sprovođenje. Tokom sprovođenja aktivnosti ovog plana, posebnu pažnju treba posvetiti primeni pristupa koji omogućava i garantuje korisnicima iz redova ranjivih grupa u društvu (manjinskih etničkih zajednica i žena).

Sprovođenje ovog akcionog plana će biti ocenjeno dva puta u toku perioda važnosti plana na osnovu pokazatelja koji su postavljeni na određeni nivo specifičnih ciljeva. Prvo srednjoročno procenjivanje sprovođenja Plana se treba realizovati sredinom 2019. godine, dok bi se konačno procenjivanje trebalo realizovati 2020. godine. U nekim slučajevima, specifični ciljevi sadrže više od jednog pokazatelja, koji su u većini slučajeva numerički pokazatelji, ali ima i onih koji su kvalitativni. Pokazatelji su postavljeni kao srednjoročni i dugoročni ciljevi, dok u međuvremenu za svaki pokazatelj je postavljena i početna osnova.

Praćenje sprovođenja Akcionog plana treba da pomogne u poboljšanju izvršenja aktivnosti koje su predviđene planom i za postizanje očekivanih rezultata. Ključni ciljevi ovog procesa trebaju biti:

- Praćenje sprovođenja aktivnosti plana;
- Praćenje i realizacija ciljeva plana;
- Mogućnost ispravke procesa na osnovu preporuka izvučenih iz dobijenih informacija iz procesa praćenja.

Praćenje napretka sprovođenja i dostignuće strategije, biće saopštene nadležnim organima na redovnoj osnovi i na osnovu potreba i javnog mnjenja. Za praćenje sprovođenja ovog plana odgovorna će biti međuministarska upravna grupa vođena od strane MRSZ-a. Tehnički, grupa će biti koordinirana od strane generalnog sekretara MRSZ-a, sastavljena od strane direktora relevantnih odeljenja pri MRSZ-u, drugim ministarstvima., predstavnicima rodni mehanizama, predstavnicima manjinskih zajednica, predstavnicima privatnog sektora ili raznih poslovnih udruženja prema prioritnim sektorima. Glavni zadatak ove grupe je da izvrši srednjoročni pregled sprovođenja strategije kao i dugoročni pregled (krajnji), takođe i da pruži odgovor Kancelariji za strateško planiranje (KSP) u okviru Kancelarije Premijera Republike Kosovo o sprovođenju strategije.

7. Akcioni plan i budžet

Specifični cilj 1	Pokazatelj (i) za merenje ostvarenje cilja			Osnova	Cilj 2019	Cilj 2020
Povećanje pristupa mladima na tržište rada, pružanjem kvalitetnih usluga zapošljavanja (savetovanje, orijentacija u karijeri, posredovanje u zapošljavanju u zemlji i inostranstvu, itd.) i aktivne mere zapošljavanja	<ul style="list-style-type: none"> Stopa zaposlenosti Procenat mladih koji nisu zaposleni, ne pohađaju obrazovanje niti obuku (NEET) 			<ul style="list-style-type: none"> 10.1%³ (Ž: 4.4%; M: 15.2%) 30.1%⁴ (Ž: 34.2%; M: 26.5%) 	<ul style="list-style-type: none"> 13% (Ž: 8%; M: 17%) 24% (Ž: 28%; M: 24) 	<ul style="list-style-type: none"> 15% (Ž: 13%; M: 18%) 20% (Ž: 24%; 20%)
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeća institucija	Institucija podrške	Proizvod
1.1. Realizacija jedne studije, za identifikaciju sektora (na lokalnom nivou) sa potencijalom za zaposlenje mladih (uzimajući u obzir pol, etničku pripadnost i mlade sa ograničenim sposobnostima)	TM1 2018	4,000 EVRA	Donatori	ORZ-MRSZ	MTI; privredne komore i poslovna udruženja; lokalne grupe delovanja	Objavljene analize
1.2. Osmišljavanje i pružanje novih usluga zapošljavanja, i u novim formama, pogodnim za mlade - Analiza usluga za zapošljavanje i AMTR pruženih iz razvijenih zemalja, specifično za	TM3 2018	16,000 EVRA	Donatori	ORZ - MRSZ AZRK	Saveti i omladinski centri	Završna analiza, dizajnirane nove usluge, obučeni savetnici za zapošljavanje i 200 mladih je prihvatilo nove

³ ASK, 2017, Anketa o radnoj snazi 2016: <http://ask.rks-gov.net/media/3229/afp-2016.pdf>

⁴ ASK, 2017, Anketa o radnoj snazi 2016: <http://ask.rks-gov.net/media/3229/afp-2016.pdf>

mlade - Osmišljavanje novih usluga, za mlade i pružanje usluga u odgovarajućem obliku za mlade korisnike.						usluge zapošljavanja
1.3. Posredovanje pri zapošljavanju, preko Kancelarija za zapošljavanje	TM12017-TM4 2020	Nema troškova		AZRK	Saveti i omladinski centri	3,000 mladih zaposlenih 50% devojčica 50% dečaka
1.4. Proširenje AMTR-a, sa efektom zapošljavanja mladih - Analiza AMTR-a sa efektom zapošljavanja mladih: Ova aktivnost je predviđena u sektorsku strategiju, za TM1 2018, u analizi biće dodata i starosna grupa, za analizu efekta AMTR-a za zapošljavanje mladih - Subvencije plata za mlade (AZRK) - Obuka na poslu (AZRK) - Praksa na poslu (AZRK) - Pružanje novih AMTR-a za mlade, na osnovu gornje analize, ovde uključuje i dizajn novih AMTR-a (AZRK) - Obuka mekih veština (MKOS) - Obuka na poslu (MKOS) nevestih, da bi	TM1 2018-TM4 2020	8,238,600 EVRA	653,600 EVRA Budžet Kosova 7,585,000 EVRA Donatori	AZRK ORZ - MRSZ MKOS KIESA	Privredne komore, sektorska udruženja, Saveti i omladinski centri, privatni pružaoci obuka.	10,360 mladih učestvovala u aktivnim merama na tržište rada 50% devojčica 50% dečaka

<p>dobili veštine u jednoj novoj profesiji</p> <ul style="list-style-type: none"> - Praksa na poslu za diplomirane iz višeg obrazovanja (KIESA) 						
1.5 Pružanje mogućnosti za kružnu migraciju	TM1 2018	Nema dodatnih troškova (planirana u sektorskoj strategiji rada i socijalne zaštite)		AZRK ORZ		Obezbeđuje legalnu migraciju mladih za rad u zemljama EU
1.6 Rast broja mladih, učesnika u stručnom osposobljavanju i na obukama <ul style="list-style-type: none"> - Pružanje obuke pri CSO - Kupovina usluga za profesionalno osposobljavanje sa stranim pružaocem, na osnovu zahteva mladih i u skladu sa zahtevima na tržištu rada 	TM1 2018- TM4 2020	600,000 EVRA	50,000 EVRA Budžet Kosova 550,000 EVRA Donatori	AZRK	Privatni pružaoci obuka	10,000 mladih obučanih
1.7 Poznavanje prakse na poslu i dobrovoljnog rada kao radno iskustvo (izmena/dopuna Zakona o radu)	TM1 2018	Nema troškova		MRSZ	Ministarstvo finansija	Izmenjeni Zakon o radu, poznavanje praktičnog rada
1.8 Podrška inicijativama za dobrovoljni rad, sa doprinosom u zapošljavanju mladih	TM3 2018- TM 4 2020	60,000 EVRA	5,000 EVRA Budžet Kosova 55,000 EVRA	MRSZ	Saveti i omladinski centri	300 mladih angažovanih za dobrovoljni rad, sa doprinosom u

			Donatori			zapošljavanju mladih
1.9 Promocija rada CSO-a i KZ-a, baveći se uključenošću mladih, žena i podela profesija na polnoj osnovi.	TM1 2018 - TM4 2020	Nema dodatnih troškova, iako su planirani u sektorskoj strategiji		AZRK ORZ - MRSZ	Opštinska odeljenja obrazovanja (OOO) Saveti i omladinski centri	Povećan broj mladih koji koriste CSO i KZ
1.10 Pružanje obuke u oblasti ITK (MER)	TM1 2018- TM 4 2020	975,000 EVRA	Donatori	MER	Saveti i omladinski centri Privatni pružaoci obuke	900 mladih obučanih u oblasti ITK-a
Specifični cilj 2	Pokazatelj (i) za merenje ostvarenje cilja			Osnova	Cilj 2019	Cilj 2020
Rast zaposlenosti kroz razvoj preduzetništva kod mladih i razvoj postojećih preduzeća u vlasništvu mladih	• Broj preduzeća u vlasništvu mladih			Nema podataka	540 novih preduzeća	1.025 novih preduzeća
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeća institucija	Institucija podrške	Proizvodi
2.1 Pružanje obuka za preduzetništvo - Pružanje obuke pri CSO AZRK - Pružanje obuka podržanih od strane MKOS Izgradnja kapaciteta omladinskih centara i omladinskih saveta u izradi nacrt predloga, za kasniju obuku mladih	TM1 2018- TM4 2020	260,000 EVRA	135,000 EVRA Budžet Kosova 125,000 EVRA Donatori	AZRK MKOS		1,600 mladih obučanih u oblasti preduzetništva
2.2 Pružanje grantova za stvaranje novih preduzeća (start-up) -	TM1 2018- TM 2020	3,985,000 EVRA	230,000 EVRA Budžet Kosova 3,755,000 EVRA	AZRK MER MKOS KIESA	Agencija za podršku poljoprivrede	795 mladih samozaposlenih

			Donatori	MPŠRR		
2.3 Obuka za mlade poljoprivrednike	TM1 2018- TM4 2020	75,000 EVRA	10,000 EVRA Budžet Kosova 65,000 EVRA Donatori	MPŠRR Opštine	Privatni pružaoci obuke	600 mladih obučениh poljoprivrednika
2.4 Podrška postojećim preduzećima - Grantovi - Usluge savetovanje/ Voucher šema KIESA	TM1 2018- TM4 2020	900,000 EVRA	200,000 EVRA Budžet Kosova 700,000 EVRA Donatori	MER MPŠRR KIESA	Privatni pružaoci obuke	100 mladih zaposlenih

Specifični cilj 3	Pokazatelj (i) za merenje ostvarenje cilja	Osnova	Cilj 2019	Cilj 2020
Usklađivanje obrazovanja i stručnog osposobljavanja sa zahtevima tržišta rada i pružanje usluga karijernog vođenja i	<ul style="list-style-type: none"> Procenat profila stručnog obrazovanja za koje postoje odobreni standardi profesije 	Od 140 profila u školama; najmanje 28 profesija imaju odobrene standarde ⁶ ; NAK ima dokaze da je 40 standarda odobreno ⁷ (ali samo 28 od njih u SOO školama)	15 profesija ima odobrene standarde	30 profesija imaju odobrene standarde

⁶ Informatë nga Divizioni AAP, MASHT.

⁷ Informatë nga Autoriteti Kombëtar i Kualifikimeve.

savetovanja	<ul style="list-style-type: none"> • Broj učenika koji pohađaju srednje više obrazovanje (profesionalno obrazovanje) u profesionalnim školama, od kojih 25.877 (60.7%) muškaraca i 16.723 žena (39,3%). • Indeks jednakosti polova u tehničkim smerovima • Povećanje broja učenika u deficitarnim smerovima⁵ • Broj profila obrazovnog sistema koji su ažurirani na osnovu profesionalnih standarda • Stepen nezaposlenosti za mlade koji su završili profesionalno obrazovanje • Procenat učenika koji imaju korist od savetovanja u karijeri 	42,600 (25,877 - 60.7% M i 16,723 - 39.3% Ž).			Porast 30% (20% za žene)	Porast 30% (20% žene)
			0.25 ⁸			0.40
			37.8% ⁹			50%
			0%			50%
			32.5%			15%
			10% ¹⁰			30%/vit
Aktivnost	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansiranja	Vodeća institucija	Institucija podrške	Proizvod
3.1. Realizacija sektorskih studija (trogodišnjih) povezivanja nastavnih programa sa potrebama tržišta rada - Angažovanje stručnjaka za realizaciju studije - Razvoj okvira koji utvrđuje metodologiju (standard) za sektorske studije	2018 - 2019	137,000 EVRA	20,000 EVRA Budžet Kosova 117, 000 EVRA Donatori	Odeljenje za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)	MRSZ; Donatori: GiZ (YES), ALLED (EU-ADA), EYE (HELVETA), Nemačka banka	Objavljene sektorske studije (trogodišnje povezivanja nastavnih programa sa potrebama

⁵ Sipas Raportit të Vlerësimit të PSAK: Drejtimet deficitare janë: Shërbimet (personale, hotelieri, floktari, estetikë, transport, mbrojtje e natyrës, përkujdesje e kafshëve, sigurim i pronës, sigurim fizik, radiologji, anesteziologji, teknik i dhëmbëve, farmaci, fizioterapi, mami, rrobaqepësi) 9% nxënës : 27% vende pune; Bujqësi dhe veterinë 2.4% nxënës : 4% vende pune; Inxhinieri, përpunim, ndërtim 26.4% nxënës : 28% vende pune

⁸ Raport i një hulumtimi ende i pabotuar nga AAAPARR.

⁹ Burimi: Raport vlerësimi i PSAK 2011-2016 (fq: 53).

¹⁰ Bazuar në strategjinë për orientim dhe këshillim në karrierë.

						tržišta rada
3.2. Povećanje saradnje između škola i poslovanja - Podrška inicijativama partnerstva između škola i poslovanja - Osnivanje industrijskih koordinacionih saveta na opštinskom nivou - Obuka osoblja škola, kancelarija za saradnju sa privredom (Priprema priručnika za obuku i organizovanje obuke)	2018 - 2019	320,700 EVRA	303,500 EVRA Budžet Kosova 17,200 EVRA Donatori	Odeljenje za stručno obrazovanje i odrasle	Opštine APOOOO Donatori	Sprovedenje 30 partnerstva između škola i poslovanja Industrijski koordinacioni saveti su funkcionalni u svim opštinama na Kosovu Svi članovi kancelarija za saradnju sa privredom stručnih škola su obučavani
3.3. Poboljšanje sistema informacija tržišta rada za analizu i poboljšanje mehanizama za identifikovanje i predviđanje potreba za veštinama i planiranje u sistemu SOO-a. - Institucionalna podrška u korišćenju i povezivanju podataka iz baze podataka odgovarajućih institucija (SMIA, Civilni registar, ASK, Služba za zapošljavanje, itd.) - Stvaranje sistema za analizu tržišta rada na nacionalnom, regionalnom i	2018 - 2019	270,200 EVRA	63,200 EVRA Budžet Kosova 207,000 EVRA Donatori	Odeljenje za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)	APOOOO Donatori	Izveštaji informacija tržišta rada Nacionalni sistem za predviđanje potreba za veštinama je funkcionalan

<p>lokalnom nivou (Razvoj i sprovođenje Nacionalnog sistema predviđanja potreba za veštinama)</p> <p>- Razvoj sistema praćenja (tracking system) za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje</p>						
<p>3.4. Razvoj standarda ponuđenih zanimanja</p> <p>- Osnivanje grupe stručnjaka za razvoj standarda zanimanja. Za 3 godine očekuje se da se razvijaju i validiraju oko 30 standarda</p> <p>- Verifikacija standarda</p> <p>- Pregled standarda zanimanja</p> <p>- Validacija kvalifikacija</p>	2018 - 2019	153,000 EVRA	Donatori	<p>Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)</p> <p>Nacionalni autoritet za kvalifikacije</p>	LuxDev, EU-ALLED	30 standarda zanimanja je validirano od strane Nacionalnog autoriteta za kvalifikacije
<p>3.5. Razvoj i sprovođenje jezgra kurikuluma u modularnom formatu, prema prioritetnim sektorima SOO-a.</p> <p>- Razvoj jezgra kurikuluma za SOO-e.</p> <p>- Pružanje stručnih konsultacija za razvoj modularnih kurikuluma</p> <p>- Obuka nastavnika za sprovođenje modularnih kurikuluma (3000 nastavnika x 24 časova programa obuke.)</p> <p>- Priprema nastavnih materijala (za prioritetne stručne profile (Izrada materijala za 7 opštih nastavnih oblasti primenjenih u 17 stručnih sektora)</p> <p>- Pregled profila koji se nude u školama</p>	2018 - 2019	542,000 EVRA	<p>76,200 EVRA</p> <p>Budžet Kosova 465,800 EVRA</p> <p>Donatori</p>	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)	Donatori	<p>Jezgro kurikuluma i modularni kurikulumi za predmete su razvijeni i sprovode se</p> <p>Svi nastavnici su obučeni da sprovode modularne kurikulume</p>

SOO-a i prilagođavanje potrebama tržišta rada (Osnivanje tripartitne radne grupe koja će vršiti analizu, usklađivanje profila sa potrebama tržišta i stvaranje liste prioriternih profila koji će se pružati)						SOO-a. Izrađeno je 7 materijala u opštim nastavnim oblastima primenjeni u 17 stručnih sektora Ponudeni profili u školama SOO-a su revidirani u skladu sa potrebama tržišta rada
3.6. Stvaranje stimulativne strukture (zajednički fond) od strane vlade i poslovanja, za podršku školovanja u deficitarnim smerovima i za žene u tehničkim smerovima - Pružanje stipendija	2018 - 2019	60,000 EVRA	Budžet Kosova	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)		Učenici u deficitarnim smerovima i žene u tehničkim smerovima koriste stipendije za školovanje
3.7. Povećanje pružanja programa kvalifikacija nivoa 5 - Identifikacija potreba za	2018 - 2019	42,500 EVRA	12,500 EVRA Budžet Kosova 30,000 EVRA	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle	Donatori	Povećan broj studenata u programima nivoa 5

kvalifikacijama nivoa 5 - Razvoj novih programa za postizanje kvalifikacija nivoa 5 post-sekundarnog prema OKK-u.			Donatori	(MONT) Nacionalni autoritet za kvalifikacije		kvalifikacija
3.8. Organizovanje kampanja za podizanje svesti i redovna prezentacija u školama SOO-a od strane industrije, za učenike 8 i 9 razreda - Organizovanje kampanja za podizanje svesti	2018 - 2019	19,500 EVRA	Budžet Kosova	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)	Opštine	Realizacija kampanja za podizanje svesti
3.9. Povećanje broja Centara za savetovanje i karijerno vođenje i sprovođenje koncepata prema Jezgru kurikuluma - Imenovanje savetnika karijere u školama - Obuka nastavnika za savetovanje i karijerno vođenje za mlade.	2018- 2019	145,512 EVRA	144,000 EVRA Budžet Kosova 1,512 EVRA Donatori	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)	Opštine Donatori	30 škole su angažovale savetnike karijere 60 nastavnika je obučeno za savetovanje i karijerno vođenje mladih
3.10. Razvoj mehanizama za praćenje diplomiranih u školama SOO-a i IVO-a	TM 3-4 2018	31,000 EVRA	Donatori	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)	Donatori	Mehanizmi za praćenje diplomiranih u školama SOO-a IVO-a su funkcionalni
3.11. Pružanje savetovanja i karijernog vođenja - Pružanje obuke i pilotiranje	2018 - 2019			AZRK	Ostvaruje se u okviru Sporazuma o saradnji za	Izgrađeni kapaciteti osoblja za pilotiranje

					sprovođenje projekta "Savetovanje za zapošljavanje i preduzetništvo" – Swisscontact	pristupa savetovanju za zapošljavanje i samozapošljavanje
Specifični cilj 4.	Pokazatelj za merenje ostvarenje cilja	Osnova		Cilj 2019	Cilj 2020	
Podizanje kvaliteta praktične nastave u školama i stručne prakse van škole	<ul style="list-style-type: none"> Prosek ukupnog broja časova praktične nastave i stručne nastave za učenike¹¹ 	Nema podataka			170 sati/godišnje	
Aktivnost	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansiranja	Vodeća institucija	Institucija za podršku	Proizvod
4.1. Opremanje radionica za osnovnu stručnu praksu u školama SOO-a. - Uspostavljanje 15 školskih radionica različitih profila (samo oprema) - Izgradnja novih prostorija - Renoviranje 5 postojećih prostorija postavljanjem potrebne instalacije (infrastruktura struje, itd.)	2018 - 2019	508,500 EVRA	238,500 Budžet Kosova 270,000 EVRA Donatori	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)	Donatori	15 radionica stručnih škola su funkcionalne Povećava se/poboljšava se prostor stručnih škola
4.2. Potpisivanje ugovora sa poslovanjima za stručnu praksu u cilju pružanja mogućnosti učenicima za ispunjavanje prakse predviđene	2018	2,000 EVRA	Donatori	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle		Sprovođenje sporazuma sa biznisima o stručnoj

¹¹ Zbir broja učenika u programima stručnog obrazovanja pomnožen sa brojem praktičnih časova ostvarenih tokom jedne školske godine, podeljen sa ukupnim brojem učenika upisanih u stručnim školama. Časovi praktične nastave u školi¹¹/stručni moduli: prosek 300 časova godišnje. Van škole: 40 praktičnih časova godišnje za učenike

planom i programom				(MONT)		praksi radi pružanja mogućnosti učenicima za ispunjavanje prakse predviđene planom i programom.
4.3. Razvoj instrumenata za podsticanje kompanija za prijem učenika u praksi. - Izgradnja zajedničke platforme između strana (škola, kompanija)	2018 - 2019	39,080 EVRA	Budžet Kosova 19,080 EVRA Donatori € 20,000	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)		Izrađuje se studija izvodljivosti za identifikaciju i razvoj instrumenata za podsticanje kompanija koje pružaju stručnu praksu za učenike SOO-a,i obučavaju se škole SOO-a za instrumente.
4.4. Obuka instruktora u preduzećima za podršku učenika u stručnoj praksi	2018 - 2019	1,512 EVRA	Donatori	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle	Donatori	Instruktori u preduzećima uspešno su pohađali

				(MONT)		program obuke.
4.5. Izrada pravilnika za zaštitu zdravlja učenika tokom prakse - Izrada pravilnika. - Plaćanje zdravstvenog osiguranja za učenike	2018 - 2019	54,000 EVRA	Budžet Kosova	Divizija za stručno obrazovanje i odrasle (MONT)		Usvaja se Pravilnik o zaštiti zdravlja učenika tokom prakse. Pruža se zdravstveno osiguranje za učenike stručne prakse